הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רסו רסז

(לו) בַּשּׁוּק אָסוּר לַהֲבִיאוֹ לְבֵיתוֹ, רַק מַתִּיר חֲגוֹרוֹ בַּשּׁוּק וְהוּא נוֹפֵל, [א]וְאוֹמֵר לְאֵינוֹ יְהוּדִי (י) ו[ז] (לז) לְשָׁמְרוֹ וְאִם מְבִיאוֹ אֵין לָחֹשׁ (אגודה מסכת ביצה (פ״ ס), בית יוסף סימן ש״ט (ד״ה וכו׳)). וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ש״י (ס״ו) אִם הַכִּיס תָּפוּר בְּבִגְדוֹ מַה דִּינוֹ: **יג** * [ש]מָצָא אַרְנָקִי בְּשַׁבָּת, (לח) * אָסוּר (יא) לִטְּלוֹ אַף עַל פִּי שֶׁיֵּרָא * פֶּן יְקַדְּמֻנּוּ אַחֵר:

ש הָרא״ש (סי׳ כב) וְהָרַ״ן (חדושים ט. ד״ה אלא) בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמְצִיעָא וּשְׁאָר פּוֹסְקִים.

א טור. ב שָׁם מַהָא דְּרַבִּי יוֹסֵי שַׁבָּת קי״ח (ע״ב). ג שָׁם בְּשָׁם תּוֹסָפוֹת (ברכות כז. ד״ה דוב) וְהָרא״ש (שם פ״ד סי׳ ו) מַהָא דְּרַב צַלַּי שֶׁל שַׁבָּת בְּעֶרֶב שַׁבָּת בְּרָכוֹת כ״ז (ע״א).

רסז דִּינֵי הַתְּפִלָּה בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [*] [א]בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת (א) * אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם: **ב** (ב) [ב]מַקְדִּימִין לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית יוֹתֵר מִבְּיָמוֹת הַחֹל, (ג) * [ג]וּמְפַלֵּג (ד) הַמִּנְחָה יָכוֹל לְהַדְלִיק וּלְקַבֵּל שַׁבָּת בִּתְפִלַּת עַרְבִית

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יב [ו] לְשָׁמְרוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן כ׳ כָּתַב דְּמַהֲנֵי תַּקָּנָה זוֹ דְּרִיצָה תְּחִלָּתוֹ בְּפֶרֶט בְּזְמַן הַזֶּה דְּאֵין לָנוּ רְשׁוּת הָרַבִּים, וְעַיֵּן שָׁם דְּעָקַר הַחֹלוֹק הוּא אִם אֶפְשָׁר לְשָׁמֹר עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ לֹא עַיֵּן שָׁם:

א [בשו״ע] **בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה כו׳.** כָּתַב מַהֲרִ״ח בְּרָכָה (סק״א) בְּשָׁם תַּלְמִידֵי הָאַרִ״י זַ״ל (שומר אמתים בשו״ת סי׳ ז) שֶׁאֵף הַנּוֹהֲגִים לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין בְּמִנְחָה אֵין לְהַנִּיחַ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ״ה (בסוף ביאור הלכה ס״ק טז):

בֵּאוּר הַהֲלָכָה

כֵּיוָן שֶׁהֲנִיחָה בְּשִׁכְחָה וּמֵאֵי לְטַלְטְלָהּ לְצָרְכָּהּ מְקוֹמָהּ, לָכֵן אִם הָיָה בְּיָדוֹ יָכוֹל לְהוֹלִיכוֹ לְחַבָּה, אֲבָל דְּבָרִים הַמֻּקְצִין בְּגוּפָן כְּגוֹן מְעוֹת וַאֲבָנִים שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם הֶתֵּר טִלְטוּל אֶפְלוּ לְצָרְכָּהּ גּוּפוֹ אוֹ מְקוֹמוֹ וּנְטָלוֹ בְּיָדוֹ, אָסוּר לֵילֵךְ עִמָּהֶן לְמָקוֹם אַחֵר רַק יִרוֹק אוֹתָן מֵחֵבָּהּ, מִלְּבַד אִזְמֵל שֶׁל מִילָה אַף שֶׁהוּא מֻקְצֶה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס וְאָסוּר לְטַלְטְלוֹ אֶפְלוּ לְצָרְכָּהּ גּוּפוֹ מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁהוּא בְּיָדוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחוֹ בְּאוֹתוֹ חֶדֶר בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה, דְּאִי יִטְעֶה לְהַשְׁלִיךְ הָאִזְמֵל מִיָּדוֹ וְיִשְׁבֹּר, מִפְּנֵי וְלֹא מְהֵיל:

יג * מָצָא אַרְנָקִי וְכו׳. וְאִם עָבַר וְהִנִּיחוֹ, יִרְאֶה עַל כָּל פָּנִים אַחַר כָּךְ לְטַלְטְלוֹ פְּחוֹת פְּחוֹת מֵאֲרְבַּע אַמּוֹת וּלְבַסּוֹף יְזָרְקֶנּוּ לְאַחֲרָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא הַנָּחָה:

* אָסוּר לְטַלְטְלוֹ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ל לח) דְּאֶפְלוּ אִם יַעֲמֹד תַּחְתָּיו אָסוּר מִשּׁוּם מֻקְצֶה. וְאִם הוּא מָקוֹם שָׁרִב יִשְׂרָאֵל דָּרִין בּוֹ וּמְבִנְיהוּ כְּדֵי לְחַזְּרוּ אַחַר כָּךְ לְבָעֲלִיו, הֶתֵּירָא דְּפוֹחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת בְּנַדְאִי לֹא שְׁיָךְ בָּזֶה לְכַלֵּי עָלְמָא דְּאֵין בָּהוּל בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁהוּא רַק כְּדֵי לְהַחֲזִירוֹ לִבְעָלָיו, אַף לְעִנְיַן אִסּוּר מֻקְצֶה יֵשׁ לְעַיֵּן, וְעַיֵּן בְּסִימָן תקפ״ו סָעִיף כ״ב וּבְבֵאוּר הַגְּרַ״א שָׁם:

* פֶּן יְקַדְּמֻנּוּ אַחֵר. וְעַל יְדֵי טִלְטוּל בָּרֶגֶל יֵשׁ לְהָקֵל:

א * אֵין נוֹפְלִין וְכו׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרַ״א שֶׁכָּתַב מִקּוֹר לְדִין הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מְמוּעָט קָטָן כ״ז (ע״א) לְעִנְיַן זְקִיפַת הַמֵּשָׁה בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְעַיֵּן שָׁם בְּתוֹסָפוֹת דְּבוּר הַמַּתְחִיל מִן הַמִּנְחָה, וּבְרַ״ן שָׁם (טז: ד״ה ת״ר מאימתי) הַסְּכִים דְּהוּא מִמִּנְחָה קְטַנָּה. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְזוּז מִדִּבְרֵי הַפְּרִי מְגַדִּים שֶׁכֵּן מְבֹאָר בְּיוֹתֵר הֵיכָא סִימָן ת״א סָעִיף ו׳ בְּהַג״ה:

ב * וּמְפַלֵּג וְכו׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג) בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּבְצִבּוּר יֵשׁ לְהָקֵל מִשּׁוּם מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִין לְהַקֵּל בָּזֶה גַּם בְּחֹל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן (רל״ה) (רל״ג) (סק״ו) מִשּׁוּם שֶׁטִּרְחָא לְאֶסְפָּם פְּעָמִים וּלְקַבְּצָם, עַל כָּל פָּנִים יֵשׁ לָהֶם לִסְמֹךְ עַל הֵאי טַעְמָא בְּעֶרֶב שַׁבָּת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שֶׁאֵין לִסְמֹךְ וכו׳ הוּא מִשּׁוּם דְּכָל הָאֲחֲרוֹנִים לֹא הִזְכִּירוּ קְלָא זוֹ, וְטַעְמָם הוּא כֵּיוָן דְּאֵנוּ נְהִיגִין בְּשָׁאַר יְמוֹת הַחֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּזִמְנָהּ כְּדֵין מִשּׁוּם שֶׁאֵין לָךְ זוֹ מִקּוֹר מִן הַשַּׁ״ס אֵיךְ נִסְמֹךְ עַל קוּלָּא זוֹ בְּשַׁבָּת. וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּכֵן הַשְּׁמְשׁוֹת יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל בְּשָׁעַת הַדְּחַק, עַיֵּן בְּסִימָן תפ״ט סָעִיף קָטָן ו׳ בְּמַגֵּן אַבְרָהָם לְעִנְיַן סְפִירָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רס״א בְּבֵאוּר הֲלָכָה דְּבוּר הַמַּתְחִיל וְשִׁעוּר זְמַן, אַף לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא בְּוַדַּאי צָרִיךְ מִן הַדִּין לַחֲזֹר וּלְקָרְאָהּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא וַדַּאי לַיְלָה וְכַנַּ״ל בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳:

בַּאֵר הַיטֵב

עָלְמָא שָׁרֵי בְּכָל עִנְיָן. שִׁלְטֵי גִּבּוֹרִים (סו. אות ג) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ח): (י) לְשָׁמְרוֹ. וְאִם מִתְיָרֵא מִן הָעַכּוּ״ם שֶׁיִּגְנְבֶנּוּ כַּשּׁוֹמֵר שֶׁשָּׁכַר רְשָׁאִי לְרוֹץ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל (במג״א סק״ח). מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״כ). וְעַיֵּן בְּחֶשְׁבֹּת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן (ד׳) [כ׳]: **יג** (יא) לְטַלְטְלוֹ. וְאָסוּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לִטְלוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סָעִיף א׳. כָּתַב הַבֵּאוּר הֵיטֵב אֲשֶׁר לְפָנַי, וְנִרְאֶה לִי דְּמֻתָּר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לִשְׁמְרוֹ עַיֵּן שָׁם, וּלְדִידִי צָרִיךְ עִיּוּן הוּא. [וּבְסֵפֶר אֲלֵיָה רַבָּה הִתִּיר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לִטְלוֹ כֵּיוָן דְּעַדַיִן לֹא נִזְכָּה בּוֹ יִשְׂרָאֵל,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(לו) **בַּשּׁוּק.** אוֹ בְּמָקוֹם (נ) שֶׁלֹּא עָשׂוּ בָּרְחוֹב הַהוּא שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת. וְדַוְקָא כְּשֶׁאֵין מִתְיָרֵא מִן הָאֵינָם יְהוּדִים שֶׁמָּא יִקָּחוּהוּ (נא) אֲבָל אִם יָרֵא שֶׁמָּא יִקָּחוּ אוֹתוֹ הָאֵינָם יְהוּדִים רַשַּׁאי לְרוֹץ עִמּוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁלֹּא לַעֲמֹד כְּלָל כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה עֲקִירָה בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ, וּבְתַנַּאי כְּשֶׁנִּזְכַּר כְּשֶׁהוּא מֵהַלֵּךְ וְלֹא עָמַד לְפוּשׁ שֶׁלֹּא עָשָׂה עֲקִירָה כְּלָל בְּתִחִלַּת רִיצָתוֹ, וְגַם כְּשֶׁבָּא סָמוּךְ לְבֵיתוֹ יְזָרְקֶנּוּ תֵּכֶף כְּלְאַחַר יָד לְבֵיתוֹ וְכַנַּ״ל (סי״א): (לז) **לְשָׁמְרוֹ.** וְאִם מִתְיָרֵא לְסָמוֹךְ עֲלֵיהֶם רַשַּׁאי לְצַוּוֹתָם (נב) לְהוֹלִיךְ לְבֵיתוֹ, וְעָצָה זוֹ טוֹב יוֹתֵר בְּשֶׁאֶפְשָׁר לוֹ מִכָּל הָאֶפָּנִים הַנַּ״ל. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח״ב) כְּלָל נ״ד סָעִיף ד׳: **יג** (לח) **אָסוּר לְטַלְטְלוֹ.** אֲפִלּוּ אִם יַעֲמֹד תַּחְתָּיו וְלֹא יַעֲבִיר אַרְבַּע אַמּוֹת (נג) אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר מִשּׁוּם מֻקְצֶה, וְלֹא שָׁיְךְ לְהַתִּיר מִשּׁוּם פְּסֵידָא כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא זָכָה בּוֹ. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כא) דַּאֲפִלּוּ לְאֵינוֹ יְהוּדִי אָסוּר לוֹמַר לִטְלוֹ, [ב]וּבְסֵפֶר אֲלֵיָה רַבָּה (ס״ק כו) מֻקָּל עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, וְהֶבִיאוֹ הַפְּרִי מְגַדִּים. וְכֵן בְּחַדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר מֻקָּל גַּם כֵּן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי אַף דְּהוּא לֹא הֻקַּל כִּי אִם הַהַגְבָּהָה עַל יְדֵי הָאֵינוֹ יְהוּדִי דְּהוּא רַק טִלְטוּל בְּעַלְמָא אֲבָל לֹא לְצוֹתוֹ לְהוֹלִיךְ לְבֵיתוֹ, אַף אִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּעַצְמוֹ מְבִיאוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל נִרְאֶה דְּאֵין לְמָנְעוֹ לְכַלֵּי עָלְמָא וְכַנַּ״ל:

א (א) **אֵין נוֹפְלִין.** מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָמוּךְ לְהַכְנָסַת שַׁבָּת כֵּן כָּתַב הַלְּבוּשׁ. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משז״ סק״א), וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִנְחָה גְּדוֹלָה אַחַר חֲצוֹת נַמִּי אֵין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם. וְכֵן מִי שֶׁאוֹכֵל פַּת אַחַר חֲצוֹת. גַּם כֵּן אֵין לוֹמַר עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל כִּי אִם שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. וְעַיֵּן בְּאוּר הֲלָכָה (ד״ה אין נופלין):

ב (ב) **מַקְדִּימִין.** מִשּׁוּם (פ) דְּהָוֵי נְהִיגִי עָלְמָא לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם שַׁבָּת מִכְּי פָּתַח הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בָּרְכוּ וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן רס״א סָעִיף ד׳ לְכָךְ מַנָּהוּ לְהַקָּדִים לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית כְּדֵי לְהַקְדִּים הַקַּבָּלַת שַׁבָּת. (ג) וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְקַבֵּל עָלָיו שַׁבָּת קֹדֶם תְּפִלַּת עַרְבִית:

(ג) **וּמְפַלֵּג וְכו׳.** מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״א) דַּאֲפִלּוּ הַנּוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב בִּזְמַנָּהּ מֻתָּרִים לְהִתְפַּלֵּל בְּלֵיל שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם וּבְלָבַד שֶׁיִּהְיֶה מִפְּלַג הַמִּנְחָה וְאֵילָךְ, דְּכֵיוָן דְּמִצְוָתָהּ לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ וּכְבָר קִבֵּל שַׁבָּת עָלָיו יָכוֹל לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּהָוֵי כְּלֵילָה לְעִנְיַן תְּפִלָּה. אַף הַנּוֹהֵג כֵּן יִזָּהֵר עַל כָּל פָּנִים בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה קֹדֶם פְּלַג הַמִּנְחָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי אַהֲדָדֵי [הֵיינוּ דִּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה בַּגְּמָרָא (כז.) זְמַן מִנְחָה נִמְשָׁךְ רַק עַד פְּלַג הַמִּנְחָה וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ הוּא זְמַן תְּפִלַּת עַרְבִית, וּלְדַעַת רַבָּנָן זְמַן מִנְחָה הוּא עַד סוֹף הַיּוֹם וּזְמַן מַעֲרִיב מִשֶּׁיֵּשׁ לְהָקֵל לְהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב מִבְּעוֹד יוֹם אַף אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר פְּלַג הַמִּנְחָה. (ד) וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה רַק כְּשֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב עַל כָּל פָּנִים בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת וּבְשָׁעַת הַדְּחַק, אֲבָל לֹא כְּשֶׁהוּא עֲדַיִן וַדַּאי יוֹם, וּקְרִיאַת שְׁמַע יַחֲזֹר וְיִקְרָא כְּשֶׁהוּא וַדַּאי לַיְלָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ומפלג): (ד) **הַמִּנְחָה יָכוֹל וכו׳.** אֲבָל קֹדֶם פְּלַג הַמִּנְחָה אֵין יָכוֹל לְהַדְלִיק וּלְקַבֵּל שַׁבָּת, (ה) וַאֲפִלּוּ אִם בְּדִיעֲבַד הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שַׁבָּת צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נ) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״כ): (נא) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״כ): (נב) דַּאֲפִלּוּ רִיצָה מַתִּיר וְכָל שֶׁכֵּן זֶה: **יג** (נג) הָרא״ש בְּבָבָא מְצִיעָא (פ״א סי׳ כב) עַיֵּן שָׁם: **ב** (א) בַּ״ח (סק״א): (ב) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין ערבית של שבת סי״א): (ד) מוּכָח מִמִּגֵּן אַבְרָהָם סִימָן רס״א סָעִיף קָטָן י׳ בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ז סוף ח״א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (ס״ז בסוגריים) כתב שהוא הדין שיכול להעמיד שומר ישראל. ובקונטרס אחרון (סק״ו) נסתפק כשאין לו מי שישמור אם ישמור בעצמו או שעדיף שיביאו באופני ההיתר הנ״ל שלא יבוא לידי איסור תורה, ולהלן (סי׳ שלד ס״ב) סתם שיכול להחזיר שומר או לשמור בעצמו. **ב]** ובשו״ע הרב (ס״כ) אסר אמירה לאינו יהודי כהמג״א, שאינו הפסד מרובה רק מניעת רווח.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ו) [א] (ה) **וְלָאֳכֹל** (ו) **מְיַד** (וַעֲיַן לְעֵיל סִימָן רל״ג (ס״ק) כַּיּוֹצֵא מְשַׁעֲרִין שִׁעוּר פְּלַג הַמִּנְחָה): **ג** [ד]**בְּבִרְכַּת הַשָּׁפִיבֵנוּ**: (ז) **אֵינוֹ חוֹתֵם שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְוּבְצַל בְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ** (ח) **אוֹמֵר** (ג) [ב] **וּפְרֹס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ, בָּרוּךְ אַתָּה ה׳** (ט) **הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם:**

רסח דִּין הַטּוֹעֶה בִּתְפִלַּת הַשַּׁבָּת. וּבוֹ י״ג סְעִיפִים:

א (א) [א]**אוֹמֵר** ׳**וַיְכֻלּוּ**׳ **בִּתְפִלַּת עַרְבִית:** **ב** * [ב]**אִם טָעָה וְהִתְחִיל תְּפִלַּת הַחֹל,** (ב) **גּוֹמֵר אוֹתָהּ** (ו) **בָּרְכָה שֶׁנִּזְכַּר בָּהּ שֶׁטָּעָה וּמַתְחִיל** (ג) **שֶׁל שַׁבָּת, לֹא שָׁנָא נִזְכַּר בִּבְרָכַת ׳אַתָּה חוֹנֵן׳** [ג]**לֹא שָׁנָא נִזְכַּר בִּבְרָכָה אַחַת**

ד טוּר עַל פִּי הַמְּדָרָשׁ (מדרש תהלים מהדו׳ בובר פרק ו׳ א) וְשָׁכֵן אִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי (הובא בראב״ה סי׳ לג).

א שַׁבָּת קי״ט (ע״ב). ב בְּרָכוֹת (כ״ב) [כ״א] (ע״א). ג הָרֹא״שׁ (שם פ״ג סי׳ יז) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם (יג. ד״ה אמר ליה).

בַּאֵר הֵיטֵב

וְהָרַמְבַּ״ם הִתִּיר לְנָמְרֵי עַיֵּן שָׁם:

ב (ו) **וְלָאֳכֹל מְיַד.** כָּתַב בְּשֶׁלְ״ה (מסי שבת פ׳ נר מצוה אות מא בהג״ה) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ רסט) דְּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לֶאֱכֹל כַּזַּיִת בַּלַּיְלָה כְּדֵי לְקַיֵּם שֶׁלֹּשׁ סְעֻדּוֹת בְּשַׁבָּת וְכֵן כָּתַב הַבַּ״ח סִימָן. תע״ב (ס״א). אֲבָל בְּתוֹסָפוֹת (פסחים צט: ד״ה עד) וְרא״ש (שם פ״י סי׳ ב) מַשְׁמַע דְּיוֹכֵל לִגְמֹר הַסְּעֻדָּה מִבְּעוֹד יוֹם וְכֵן כָּתַב הַתְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ א). וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב לְהַחְמִיר. מֻגָּן אַבְרָהָם (סוסק״א). וְהַשּׁ״ז סוֹף סִימָן רצ״א כָּתַב דְּכֵיוָן דְּתוֹסָפָת מְחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ דְּאוֹרַיְתָא הוּא עַל כֵּן יָצָא שִׁפּוּר אֲפִלּוּ בְּמֵי קֹדֶם הַלַּיְלָה עַיֵּן שָׁם. וְעַל כָּל פָּנִים הַנּוֹהֲגִים לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּעֶרֶב שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁגִּיעַ חֲצִי שָׁעָה סָמוּךְ לְזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע אֲסוּרִים לְהַתְחִיל לֶאֱכֹל דְּלֹא נִפְקֵי בְּקְרִיאַת שְׁמַע דִּילְמָא. מֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ב). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רל״ה סָעִיף קָטָן ג׳ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם הַמֻּגָּן אַבְרָהָם (שם סק״ד): **ג** (ב) **וּפְרֹס.** מַשְׁמַע דְּאֵין לוֹמַר כֵּיוָן דְּאֵל שׁוֹמְרֵנוּ וְכוּ׳ וְשָׁמֵר צֵאתֵנוּ וְכוּ׳, וְכָתַב הַשּׁוּר הַטַּעַם שֶׁשַּׁבָּת אֵין צָרִיךְ שְׁמִירָה שֶׁהַשַּׁבָּת שׁוֹמֵר. וְנוֹהֲגִין לוֹמַר הַפָּסוּק ׳וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳ (שפות לא סז), לוֹמַר שָׁאִם יִשְׁמְרוּ שַׁבָּת אֵין צָרִיךְ שְׁמִירָה. עַד כָּאן. וַאֲנַחְנוּ נוֹהֲגִים לוֹמַר כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וְגוֹ׳ וְשָׁמֵר צֵאתֵנוּ וְגוֹ׳ דְּאָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאֵין אָנוּ בְּחֶזְקַת שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת כָּרְאוּי עַל כֵּן צְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל עַל הַשְּׁמִירָה אֶלָּא דְּאֵין מְסַיְּמִין. ט״ז (סק״א) עַיֵּן שָׁם:

ב (ג) **גּוֹמֵר.** דְּבְדִין הוּא דְּבָעֵי לְצַלּוֹיֵי שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּשַׁבָּת אֶלָּא מִשּׁוּם טִרְחָא לְכִבּוּד שַׁבָּת לֹא אִטְרְחוּהוּ רַבָּנָן וְכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל גּוֹמֵר. וּמִי שֶׁאֵרַע לוֹ כֵּן יִדְאַג כָּל הַשַּׁבָּת דְּהוּא [וּכְמִשְׁנַת חֲסִידִים] (מסי ערבית דשבת פ״ג אות ג) הִקְפִּיק בְּפִתְיחָה וּפוֹרֵס סֻכַּת רַחֲמִים עָלֵינוּ שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (שלמי תגיבה אות טז) בְּשֵׁם הָאַר״י (פרי עץ חיים, שער מגלה ומעריב פ״ג, ע״ש) דְּבָשַׁבָּת אֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּעֵינַיִם קְגוּרוֹת וְטוֹב לְהִתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּפְלַג הַמִּנְחָה יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הַלַּיְלָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רס״ג סָעִיף ד׳ וּבְמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יט): **(ה) וְלָאֳכֹל.** הַשַּׁעַם דִּכְיוָן דְּקִבֵּל עָלָיו שַׁבָּת וְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ נָחְשַׁב כְּשַׁבָּת לְעִנְיָן זֶה דְּיָכוֹל לִגְמֹר סְעוּדָתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם. (ו) וְיֵשׁ חוֹלְקִין וְסוֹבְרִין שֶׁיְּהֵא לְמִשְׁךְ סְעוּדָתוֹ עַד הַלַּיְלָה וְיֹאכַל כַּזַּיִת בַּלַּיְלָה, (ח) וְטַעֲמָם דִּכְיוָן דְּהַשָּׁלֹשׁ סְעוּדוֹת יָלְפִינַן מִמָּה דְּכְתִיב (שמות טז כה) ׳אֹכְלֵהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבָּת הַיּוֹם לַה״ וְגוֹ׳ בָּעִינַן שֶׁיְּקַיֵּם אוֹתָם בְּיוֹם שַׁבָּת עַצְמוֹ, (ט) וּלְכָתְחִלָּה נָכוֹן לָחֹשׁ לְדִבְרֵיהֶם: **(ו) מְיַד.** וְאִם לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל מַעֲרִיב אֵין עַד הַלַּיְלָה חֲצִי שָׁעָה שֶׁלֹּא לְהַתְחִיל לֶאֱכֹל אֶלָּא יַמְתִּין עַד הֶעָרֶב וְיִחָזֵר וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בִּלֹּא הַבְּרָכוֹת וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל, הוֹאִיל וּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם הַלַּיְלָה. (יפ) [א]מִיהוּ הַנּוֹהֵג לְהַקֵּל בָּזֶה אֵין לְמַחוֹת בְּיָדוֹ דְּיֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ, וְכָל זֶה לְעִנְיַן הַתֵּר אֲכִילָה, אֲבָל לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע גּוּפָא דְּהוּא דְּאוֹרַיְתָא אֵין לִסְמֹךְ, וְיִזָּהֵר לִקְרוֹתָהּ בַּלַּיְלָה לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת קְרִיאַת שְׁמַע:

ג (ז) **אֵינוֹ חוֹתֵם.** דִּבְשַׁבָּת אֵין צְרִיכִין שְׁמִירָה כִּי הַשַּׁבָּת בְּעַצְמוֹ הוּא הַשּׁוֹמֵר אוֹתָנוּ: (ח) **אוֹמֵר וּפְרֹס.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּגַם כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וְכוּ׳ לֹא יֹאמַר, דְּלֹא כְּמִנְהָגֵנוּ. [ב]וְהָאַחֲרוֹנִים יִשְׁבוּ הַמִּנְהָג: (ט) **הַפּוֹרֵס סֻכַּת וְכוּ׳.** וְאִם שָׁכַח וְאָמַר שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל תַּחַת הַפּוֹרֵס סֻכַּת שָׁלוֹם, אִם נִזְכַּר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר יֹאמַר מִיָּד אַחַר תֵּבַת לָעַד, הַפּוֹרֵס וְכוּ׳. וְאִם שָׁהָה כְּדֵי דִּבּוּר [הוּא כְּדֵי שֶׁיֹּאמַר שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי וּמוֹרִי] מַצַּת שֶׁפִּיֵּס תֵּבַת לָעַד, אֵין צָרִיךְ לְאָמְרוֹ וְלֹא יַחֲזֹר עוֹד הַפַּעַם. [ג]הַמִּנְהָג לוֹמַר אַחַר סִיּוּם הַבְּרָכָה ׳וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְגוֹ׳ (שם לא טז״ז), וּבַמּוֹעֲדִים ׳וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה׳ וְגוֹ׳ (ויקרא כג מד), בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה ׳תִּקְעוּ׳ (תהלים פא ד״ה), וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים ׳כִּי בַיּוֹם הַזֶּה׳ וְגוֹ׳ (ויקרא טז ל) [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ ס״ק א)]:

א (א) **אוֹמֵר וַיְכֻלּוּ.** דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא (קיט:) כָּל הַמִּתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר וַיְכֻלּוּ כְּאִלּוּ נַעֲשָׂה שֻׁתָּף לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, אַל תִּקְרֵי וַיְכֻלּוּ אֶלָּא וַיְכַלּוּ, פֵּרוּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהוּא. וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם לֹא אָמְרוֹ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן לְדִידָן דְּאוֹמְרִים בְּקִדּוּשׁ וַיְכֻלּוּ [פְּרִי מְגַדִּים (משז״ ס״ק א)]. בְּנֹסַח אַתָּה קִדַּשְׁתָּ צָרִיךְ לְהַפְסִיק מְעַט בֵּין לִשְׁמָךְ וְתַכְלִית כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כִּחוֹזֵר לְמַעְלָה חַס וְשָׁלוֹם. וְכֵן בָּרְכוּ יַפְסִיק בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין אֶת [אֲלֵיהֶ] רַבָּה (סק״א). הַמְנַהֵג לוֹמַר בְּלֵיל שַׁבָּת וְיָנוּחוּ בָהּ, וּבְיוֹם וְיָנוּחוּ בוֹ, וּבְמִנְחָה וְיָנוּחוּ בָם [שִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ב), עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם]: **ב** (ב) **גּוֹמֵר וְכוּ׳.** הַטַּעַם הוּא דְּבְדִין הוּא דְּבָעֵי לְצַלּוֹיֵי שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת בְּשַׁבָּת כְּמוֹ בְּחֹל וּלְהַזְכִּיר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בַּעֲבוֹדָה כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְרַק מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת לֹא אִטְרְחוּהוּ רַבָּנָן וְתִקְנוּ בְּרָכָה אַחַת אֶמְצָעִית לְשַׁבָּת, וְלָכֵן בְּדִיעֲבַד שֶׁהִתְחִיל הַבְּרָכָה גּוֹמְרָהּ שֶׁהֵיא רְאוּיָה לוֹ מִן הַדִּין, וְאַחַר כָּךְ מַתְחִיל הַבְּרָכָה הַמְיֻחֶדֶת לְשַׁבָּת: (ג) **שֶׁל שַׁבָּת.** וְהוּא הַדִּין בְּכָל זֶה לְעִנְיַן יוֹם טוֹב:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [א] **וְלָאֳכֹל מְיַד.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב וְעַל כָּל פָּנִים הַנּוֹהֲגִים כו׳ עַיֵּן בְּיֵד אֶפְרַיִם וְתִמְצָא פָּרוּשׁ אֲמִתִּי בְּדִבְרֵי הַמֻּגָּן אַבְרָהָם בָּזֶה: **ג** [ב] **וּפְרֹס.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וּכְסִדּוּר מְהֲרַ״י אֶמְתִּיזִן (עמודי שמים, וכשו״ת שאילת יעב״ץ ח״ב סי׳ קכ) כָּתַב שֶׁלֹּא לוֹמַר ׳יְהוּא רַחוּם׳ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב בְּפִסְקֵי דְּזִמְרָה וּבְקְדֻשַּׁת וּבָא לְצִיּוֹן עַיֵּן שָׁם שֶׁהַאֲרִיךְ. וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ג) כָּתַב שֶׁבְּעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם יֵשׁ שֶׁהָלְכָה קְדֵישָׁא הַמְּתַנַּגְּדִים עַל פִּי מִנְהָג רַבֵּנוּ הָאֲרִ״י ז״ל בְּקְדֻשָּׁה וְגַם הֵם נָהֲגוּ לֵאָמְרוֹ וְכֵן בְּחִבּוּרוֹ וּבְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּמְלֻכוּת מִצְרַיִם וְאִישְׁלְיָא וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת אוֹמְרִים אוֹתוֹ, וְהַשּׁוּר וּשְׁאָר פּוֹסְקִים לֹא כָּתְבוּ רַק שֶׁלֹּא לֵאָמְרוֹ בְּעַרְבִית דְּלֵיל שַׁבָּת אֲבָל בְּפִסְקֵי דְּזִמְרָה וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהוּא דְּרָךְ שִׁבְחָה, וְהַמֻּגָּן אַבְרָהָם (ריש ס״ק רפא) לֹא כָּתַב רַק דְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת דְּאֵין אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת הֲרַשְׁבָּ״א (ח״א) סִימָן ת״ע. וְהַמְּחַזִּיק בְּרָכָה שָׁם כָּתַב עוֹד תְּמִיָּה שֶׁהֲרֵי לְפָנֵי פָּרָשַׁת תָּמִיד כָּל הָעוֹלָם אוֹמְרִים יְהִי רָצוֹן שֶׁתִּתְחַמֵּל לָנוּ כו׳ וְהָא דַּאֲדֵי תְּפִלָּה וְתַחֲנָה הוּא וְלֹא שַׁת לִבּוֹ לְזֹאת לְבַשְּׁלוֹ כו׳ עַיֵּן שָׁם. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי שְׁזֶה הָיְתָה רְצוֹן אֵין לֵאָמְרוֹ בְּשַׁבָּתוֹת יָמִים טוֹבִים וְכַמְדֻמֶּה שֶׁכֵּן נוֹהֲגִים, וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קע״ב. וְכָתַב בְּשֻׁלְחָנִי צְבוּר (שלמי תגיבה הל׳ שבת סי׳ ב אות יג) בְּשֵׁם מְהַרַ״י סְרוּק בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל דְּשָׁאוֹמֵר וּפְרֹס. כו׳ צָרִיךְ לְקוּם לְקַבֵּל תּוֹסָפָת נְשָׁמָה יְתֵרָה מִבְּחִינַת הַלַּיְלָה. וְעַיֵּן שָׁם בְּשֻׁלְחָנִי צְבוּר (אות יד) שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר וּפְרֹס סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם כו׳ וּכְסִדּוּרִים נִגְרְרוּ אַחַר הָאֲבוּדְרָהָם (הל׳ מעריב של שבת), וְהַלְבוּשׁ שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ יְרוּשָׁלַיִם בְּפִתְיחָה, אַךְ הַשּׁוּר וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּתָבוּהוּ. וְעַיֵּן בְּשִׁירֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סק״ב) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ״ז בְּסֵפֶר מֻגָּן דָּוִד (סוף אות הכ״ח) שֶׁאֵין לוֹמַר וּפְרֹס סֻכַּת רַחֲמִים וְשָׁלוֹם וְשָׁלֵא לְהַחֲתִם הַפּוֹרֵס סֻכַּת רַחֲמִים וְשָׁלוֹם רַק סֻכַּת שָׁלוֹם לְבַד וְכֵן הוּא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וְכָתַב בְּשֻׁלְמֵי צְבוּר (וְשָׁכֵן הוּא בְּאֲבוּדְרָהָם) (שם) וּלְבוּשׁ, (ובמח״ב) וְכֵן הוּא בְּסִדּוּר מִפְּנֵי הַסִּדּוּר שֶׁהַנּוֹהֲגִים לֵאָמְרוֹ יֵשׁ לָהֶם עַל מָה שֶׁיִּסְמֹכוּ:

(ו) מֻגָּן אַבְרָהָם (סוסק״א) לְדִינָא וְהַשּׁ״ז לְקַמָּן בְּסוֹף סִימָן רצ״א: **(ז) סֵפֶר חֲסִידִים** (סי׳ רסט), וּכ״ח לְקַמָּן בְּסִימָן תע״ב (ס״א) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל מִפְּרַאג (גבורות ה׳ פ׳ מח): **(ח) אֲלִיָּה רַבָּה** (סק״ג): **(ט) וְתוֹסָפָת שַׁבָּת** (סק״ג): **(י) מֻגָּן אַבְרָהָם** (שם) **וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:** **(יא) מֻגָּן אַבְרָהָם** (סק״ב): **(יפ) עַיֵּן בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים** (דין ערבית של שבת ס״ג) **שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַשּׁ״ז בְּסִימָן** (רל״ד) [רל״ה] (ס״ק ב׳-ג׳) עַיֵּן שָׁם. אָכֵן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַיַּד אֶפְרַיִם

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: **א]** וּבשו״ע הרב (ס״ד) כתב: אסור לו להתחיל לאכול כחצי שעה סמוך לצאת הכוכבים (אלא א״כ הוא שעת הדחק) (שיכבו הנרות עד הלילה). עוד כתב (שם ובקו״א סק״א), שאיסור זה הוא רק למתפלל בימות החול ערבית בזמנה ובערב שבת מתפלל מבעוד יום, אבל ההמון שמתפללים מבעוד יום כל השבוע ואין חוזרים וקוראים בלילה ב׳ פרשיות מותרים, ואפילו המחמירים לקרות ב׳ פרשיות על מטתם אוכלים מבעוד יום כמ״ש המג״א (סי׳ רלה), והותיקין הנוהגים לקרות בצאת הכוכבים כל השבוע צריכים ליזהר ג״כ בערב שבת. **ב]** וכ״כ בשו״ע הרב (ס״ה), אבל בסידור כתב מיד אחר והושיענו וכו׳ ופרוס עלינו סוכת שלומך בא״י הפורס וכו׳, ולא יאמר מ׳והגן בעדנו׳ והלאה. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ו) כתב שהנוהגין לומר ושמרו יש להם על מה שיסמכו. ובסידורו כתב שהנוהגין שלא לומר בחול ׳ברוך ה׳ לעולם אמן ואמן׳ גם בשבת לא יפסיקו ב׳ושמרו׳ [ועיין שער הכולל (פי״ז אות כד) שדעת הרב שלא לאמרם, ואעפ״כ לא השמיטם מן הסידור מפני שהנוהגים לאמרם יש להם על מה שיסמוכו].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah